

si_1239813. (Дата звернення 07.10.2018 р.)

10. Харитонов О.В. Ключові засади гендерної політики в кримінальному праві України та основні напрямки реформ щодо протидії насильству стосовно жінок та домашньому насильству: науково-практичний посібник. Х.: ТОВ «Видавництво «Права людини», 2018. 344 с.

Надійшла до редакції 15.12.2018

SUMMARY

Dniprov O.S. Criminal-legal dimension of gender equality in Ukraine and in the world. The article establishes the compliance of the national criminal law with international standards for minimizing the manifestations of gender violence as a significant factor in the further integration of Ukraine into European and world institutions.

In particular, the comparative analysis of the understanding of the definition of "domestic violence" in domestic legislation and the Convention made it possible to state that domestic violence is an integral part of the concept of violence against women, since the vast majority of victims are women in general. They are subjected to psychological, physical, economic, and sexual violence. Domestic violence refers to violence against women, but it occurs in the family, in the family circle, or between current or former partners who were or did not have a marriage, regardless of whether the offender has now or once lived with the victim. It is worth noting that the Criminal Code of Ukraine partly incorporates this concept.

It has been established that in many countries of the world gender sterilization and violence against women and domestic violence are not considered at all, although this problem is unequivocally present in each state. This problem is simply not put forward in the perspective of consideration and resolution, and therefore continues to evolve rapidly.

It has been proved that Ukraine is one of the states that makes sure that the steps to minimize the painful problem for our society, such as domestic violence and violence against women, that are constituents of one another, that is, in the main, exist together are sometimes not entirely substantiated. Last year a lot of fundamental changes were made in domestic legislation, and they continue to do so in order to improve the situation with regard to the problem under investigation. However, the issue of ratification of the Convention remains unresolved, although legislative changes already exist. This can certainly be a significant issue when applying new rules.

Keywords: *woman, rights and freedoms, gender, feminism, violence, domestic violence, crime, female crime.*

УДК 343.911

Макаренко Н.К.®

кандидат юридичних наук, доцент
(Національна академія внутрішніх справ)

DOI:10.31733/2078-3566-2018-4-97-103

НОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Аналізується сучасне розуміння поняття професійної злочинності. Обґрунтовується висновок про те, що професійна злочинність є специфічним кримінальним феноменом, що вимагає специфічного реагування.

Аналізуються ознаки професійної злочинності та обґрунтовується найбільш оптимальне розуміння поняття професійної злочинності.

Стаття призначена для наукових та практичних працівників у сфері боротьби з злочинністю, а також усіх, хто цікавиться даною тематикою.

Ключові слова: *професійна злочинність, кримінальна спеціалізація, кримінальна кваліфікація, злочинний дохід, субкультура, злочинець-професіонал.*

Постановка проблеми. Сучасне суспільство перебуває в стані перманентної трансформації, яка стосується усіх сфер життя соціуму, у тому числі і суспільних відносин, що охороняються кримінальним законом. Такий стан справ зумовлює актуальність та необхідність різних наукових досліджень, покликаних розробити пояснювальну модель професійної злочинності, яка повинна слугувати певною базою як для законодавця, так й для практичних працівників. Однією зі складових даної моделі є теорія кримінального

професіоналізму, за допомогою якої можна буде описати, пояснити та згодом прогнозувати кримінальний професіоналізм як соціальне явище.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Мета. Необхідно зазначити, що в кримінологічній науці відсутня єдність думок щодо ознак професійної злочинності. З цим пов'язана й відсутність єдиного визначення поняття професійної злочинності.

Виклад основного матеріалу. Прийнято вважати, що професія, як складне поняття соціального статусу та соціальної ролі особистості, являє собою вид трудової діяльності, що вимагає певної підготовки і, як правило, є джерелом існування [2, с. 14]. З цього визначення випливають три ознаки професії: вид діяльності, підготовка, отримання матеріального доходу.

Професія, як вид діяльності людини, має також і соціальний зміст. Її носіями є конкретні люди, що формують мікросередовище, виробляють професійну лексику та етику поведінки. З усього вищевикладеного випливає четверта ознака професії – зв'язок індивіда з соціально-професійним середовищем.

Кримінальне ремесло володіє тим же набором ознак й характеристик, що і будь-яка професія. Різниця лише в тому, що особа, яка володіє певними професійними навичками, при занятті легальною діяльністю докладає свої сили і знання для досягнення позитивної мети як для себе особисто, так і для суспільства й держави в цілому. Професійний же злочинець, займаючись нелегальною, соціально шкідливою діяльністю, спрямовує зусилля для досягнення лише власної позитивної мети, яка є різко негативною для інших громадян, суспільства і держави.

У зв'язку з цим, А. І. Долгова розглядає кримінальний професіоналізм як різновид стійкого та продуманого, організаційно підготовленого паразитизму, який дає можливість якісно підготувати, вчинити та приховати сліди злочину та, як правило, уникнути кримінальної відповідальності, мати постійний матеріальний дохід [10, с. 620].

А. Ф. Зелінський важливою ознакою злочинця-професіонала вважав те, що останній займається професійно саме злочинною діяльністю. Злочинну діяльність він трактує як протизаконну діяльність особи, яка має відповідні вміння, навички, прийоми та засоби, і вважає цю діяльність своїм основним заняттям, яке є головним чи додатковим джерелом доходів [8, с. 180].

Е. Ф. Побегайло стверджував, що професійна злочинність як форма соціальної патології має високу ступень суспільної небезпеки й виражається у постійному та відносно масовому відтворенні кримінальної діяльності, що є постійним заняттям й основним джерелом існування осіб, які її здійснюють [15, с. 10].

С. М. Іншаков професійну злочинність визначає як концентроване вираження кримінального потенціалу суспільства. Якщо окремі злочини – це негативна риса в біографії людини, рецидив – пунктирна лінія, то професійна злочинність – це суцільна кримінальна смуга [9, с. 178-179].

На думку С. А. Маслова, професійна злочинність є соціально-економічним явищем, що полягає в професійному протиправному привласненні частини валового національного продукту, що підриває правопорядок та здійснює негативний вплив на економіку та фінанси країни, що провокує та впроваджує корупцію. Особливістю вчинення злочинів професіоналами є наявність власного почерку, який є притаманним кожній «професії», а розподіл ролей або виконання окремих операцій залежить від отриманих навичок за напрямками діяльності [12, с. 65].

О. І. Нікітенко наголошує, що злочинна діяльність є притаманною злочинцям професіоналам. Але її слід розглядати в двох аспектах: 1) як високий рівень виконання злочинних операцій, що забезпечує досягнення практично усіх поставлених цілей; 2) як спосіб існування за рахунок результатів злочинної діяльності. У свою чергу, під професійною злочинністю, на його думку, слід розуміти вид злочинності, що характеризується сталістю злочинної діяльності, яка є основним джерелом доходу для її учасників та потребує спеціалізації знань і навичок. Важливою характеристикою професійної злочинності також є приналежність до кримінального середовища з його особливою субкультурою [14, с. 240].

Н. Ф. Кузнецова, О. І. Гуров, Р. С. Белкін визначають професійну злочинність як відносно самостійний вид злочинності, що включає сукупність злочинів, які вчиняються у виді злочинного промислу з метою отримання основного або додаткового джерела доходів особами, для яких характерний кримінальний професіоналізм [11, с. 493; 2, с.

52; 1, с. 175].

Отже, кримінальний професіоналізм – різновид злочинного заняття, яке є для суб'єкта джерелом засобів існування. Він вимагає необхідних знань і навичок для досягнення кінцевої мети і обумовлює певні контакти з антигромадським середовищем. Так, Г. М. Мінковський дає таке визначення професійної злочинності: «Професійна злочинність є видом злочинності, що характеризується постійністю злочинної діяльності (кажучи іншими словами, заняттям як промислом) її учасників, яка виступає основним джерелом їх доходу і вимагає спеціалізації знань, навичок, умінь (тобто способів і засобів вчинення злочинів), а також приналежністю злочинців, що мають певну спеціалізацію, до відносно замкнутого і ієрархічного кримінального середовища та субкультури» [13, с. 314].

Слід зазначити, що розгляд кримінального професіоналізму як різновиду злочинного заняття, яке характеризується певним набором ознак, стало частиною сучасної кримінологічної парадигми. На сьогодні такий підхід є основоположним, про що красномовно говорить той факт, що саме він використовується у підручниках з кримінології при описі професійної злочинності. Критичний аналіз представлених точок зору дозволяє констатувати, що кримінологічний підхід до кримінального професіоналізму полягає в тому, що він є різновидом злочинної діяльності, яка характеризується певним набором ознак.

О. І. Гурув виділяє такі основні ознаки кримінального професіоналізму: стійкий вид злочинного заняття (спеціалізація); певні знання й навички (кваліфікація); злочин як джерело засобів існування; зв'язок з асоціальним середовищем [2, с. 40].

Згодом автори, які досліджували дану проблематику, також виходили з того, що кримінальний професіоналізм є різновидом злочинного заняття з супутніми йому ознаками. Зокрема, Н. В. Шигіна виділяє п'ять основних ознак, що характеризують кримінальний професіоналізм: злочинний промисел; спеціалізація; кваліфікація; постійний дохід; зв'язок з асоціальним середовищем [22, с. 11].

Незважаючи на те, що в кримінології даний підхід став основним, в суміжних галузях наукового знання термін «кримінальний професіоналізм» тлумачиться неоднозначно. Так, наприклад, Р. В. Жубрін під кримінальним професіоналізмом розуміє не саме злочинне заняття, а рівень майстерності [5].

Використовуючи термінологію, яка склалася в психології, філософії, соціології та економіці, В. В. Тулегенов розглядає поняття «кримінальний професіоналізм» не як вид злочинної діяльності, а як властивість злочинної діяльності [20]. Виходячи з того, що кримінальний професіоналізм – це властивість діяльності, він розуміє під ним особливу властивість особистості, що дозволяє їй з використанням специфічних особистих якостей надійно і ефективно скоювати злочини і тотожні їм діяння [19, с. 53].

На думку І. М. Данишина, професійна злочинність – це відносно самостійний вид стійкої, систематичної злочинної діяльності, суб'єкти якої, маючи відповідні спеціальні злочинні навички, знання та вміння, займаються кримінальним промислом щодо отримання основного або додаткового доходу, підтримуючи при цьому зв'язок з антигромадським середовищем, близьким до їх власних орієнтацій, установок і субкультури [3].

С. А. Прутяний професійну злочинність визначає як систематичну злочинну діяльність осіб, які мають відповідні знання, навички, прийоми і засоби, які використовують під час учинення злочинів, вважають цю діяльність своїм основним зайняттям, основним або додатковим джерелом їх доходу, підтримують постійний зв'язок зі злочинним середовищем, сприймають його норми і правила [16].

Більш розширений перелік характеристик і елементів професійної злочинності називає А. А. Тайбаков: певний рівень підготовки і майстерності; злочинна діяльність професіонала-злочинця як джерело отримання засобів існування; як правило, застосовують різні пристосування для вчинення злочину; спеціальні способи і прийоми при здійсненні своїх протиправних діянь; така діяльність зводиться до справи всього життя; здійснюється досить ретельне планування і підготовка кожного злочину; наявність внутрішньої градації в середовищі злочинців; власна субкультура; властивість об'єднання в співтовариства; постійна передача початківцям злочинцям наявного власного досвіду; широкий попит на ту чи іншу професію в кримінальному середовищі [18, с. 7].

А. О. Забеліч до ознак кримінального професіоналізму відносив: сталість злочинної діяльності; звичний характер цієї діяльності (несвідома пристрасть); стійкий вид злочинного заняття (своєрідна спеціалізація злочинців); володіння злочинцями певними

знаннями і навичками злочинного заняття (їх кваліфікація); злочинний промисел і стабільність результатів злочинної діяльності (вчинені злочини є основним джерелом засобів існування злочинця); зв'язок злочинців з кримінальним середовищем; специфічна кримінальна субкультура злочинців; висока ступінь невразливості злочинців від кримінального переслідування [6].

В. В. Тулегенов досить оригінально виділяє чотири обов'язкові ознаки, що ідентифікують кримінальний професіоналізм: специфічні особисті якості, знання, вміння і навички; надійність; ефективність; вчинення злочинів і тотожних їм діянь.

Розглядаючи специфічні особисті якості, він зазначає, що в чистому вигляді кримінальна діяльність ірраціональна за своєю суттю. Ірраціональність обумовлюється двома якостями. Перша висловлює когнітивні властивості особистості (помилковість мислення), а друга – вольові якості (мотивація досягнення). Поєднання ступеня помилковості мислення і ступеня мотивації досягнення утворює собою унікальну сутність особистості професійного злочинця. Розгляд харизми останнього здійснюється в рамках осудності як кримінально-правової доктрини. Як відомо, осудність передбачає наявність таких психічних властивостей особистості, як здатність усвідомлювати фактичний характер і суспільну небезпеку своїх дій (бездіяльності) і здатність керувати ними. Відповідно, помилковість мислення є однією зі складових здатності особистості усвідомлювати фактичний характер і суспільну небезпеку своїх дій (бездіяльності), а мотивація досягнення виступає в основі спроможності особистості керувати своїми діями (бездіяльністю) [19].

До інших ознак кримінального професіоналізму В. В. Тулегенов відносить надійність та ефективність. Під надійністю він розуміє здатність особистості успішно скоювати кримінально карані діяння, засновану на системі об'єктивних та достовірних уявлень, при наявності достатніх психічних і фізичних ресурсів за допомогою актуальних для конкретної ситуації умінь і навичок.

Ефективність, на його думку, є обов'язковою ознакою кримінального професіоналізму, оскільки її відсутність фактично виключає професіоналізм взагалі й кримінальний професіоналізм зокрема. Ефективність полягає, з одного боку, в тому, щоб при плануванні злочину модельований результат збігся з реальним або перевершив його, а з іншого – щоб винний уникнув кримінальної відповідальності або навіть не потрапив в поле зору правоохоронних органів [19].

Разом з тим не можна не відзначити, що визначення, які наводяться відомими вченими, при всій схожості розрізняються в деяких аспектах. Нами з урахуванням їх праць та окремих досягнень в інших областях знання пропонується в певній мірі оновлений варіант поняття професійної злочинності.

Справа в тому, що традиційне розуміння професійної злочинності, яке ґрунтувалося на характеристиці ознак кримінального професіоналізму, в зв'язку зі значною зміною суспільних відносин і, відповідно, видів і характеристик кримінальних професій в пострадянський період зазнало змін. В значній мірі змінилося і саме кримінальне середовище, і взаємини між злочинцями різного рівня, а також внутрішні правила, що регулюють стабільність і розвиток кримінального світу [17, с. 229].

Для того щоб виділити професійну злочинність із загального масиву злочинних діянь, якісно вивчити її та розробити заходи запобігання, слід розглянути ознаки, що становлять зміст досліджуваного явища.

Перша ознака – *стійкий вид злочинного заняття або кримінальна спеціалізація*, яка характеризує наявність вузькопрофесійних навичок і умінь, спрямованих на якісні підготовку, вчинення і приховування однотипних злочинів. Вона являє собою систематичне вчинення однорідних злочинів. У злочинця-професіонала звичка поступово переходить в норму поведінки.

Кримінальні професії поділяються на злочинні спеціалізації. Раніше основні спеціалізації були притаманні злочинським професіям. Зараз же вони представлені більш широким колом кримінальних суб'єктів, що володіють вміннями і навичками вчинення і інших видів злочинів. Однак продовжують існувати домушники, кишенькові злодії, викрадачі автомашин і інші колишні кримінальні спеціальності, які знову відроджуються і набувають поширення під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів. В Україні також набули поширення нові види кримінальних спеціалізацій: торгівля зброєю, наркотиками, шахрайство, замовні вбивства. Вони найбільш прибуткові і забезпечують стійкий злочинний промисел.

З розвитком науково-технічного прогресу кількість спеціалізацій, на нашу думку, буде тільки збільшуватися, прикладом чого є злочини в сфері комп'ютерних технологій. Крім того, слід враховувати, що крім спеціалізацій, прямо пов'язаних з вчиненням злочинів, існують десятки злочинних спеціалізацій, діяльність в рамках яких охоплює сферу послуг для професійних злочинців. Це такі послуги як виготовлення фальшивих документів, зберігання вогнепальної зброї, сутенерство, автопослуги та ін.

Друга ознака – *кримінальна кваліфікація*, яка виступає якісною характеристикою спеціалізації і свідчить про рівень професіоналізму злочинця, його «кримінальну майстерність». Вибір конкретного злочинного заняття (крадіжка, вимагання, шахрайство) в якості професійного пов'язується з особливими здібностями і схильностями конкретної особи, а також ступенем підготовки, знаннями і фізичними можливостями злочинця [4, с. 140].

Вчинення злочинів злочинцями-професіоналами включає в себе попередню підготовку, навчання, оволодіння професійними секретами. Наявність цих спеціальних навчочок і знань допомагає професійним злочинцям протягом тривалого часу успішно займатися злочинною діяльністю. Кримінальні знання і навички здобуваються або в процесі безпосереднього навчання під керівництвом професіонала, що є типовим для шулерів і кишенькових злодіїв, або методом проб і помилок.

В процесі своєї діяльності злочинці використовують послуги консультантів, адвокатів, фахівців з медицини, криміналістики та ін. Злочинців цікавлять не тільки способи вчинення того чи іншого виду злочину, а й помилки, що призвели до викриття. Ними виробляються відповідні рекомендації, установки для уникнення помилок в подальшій злочинній діяльності. Більш того, в останні роки серед професійних злочинців зустрічаються особи, які вже отримали відповідні знання або спеціальності в умовах цивільного життя і використовують їх в кримінальних цілях. Вони не тільки особисто вчиняють злочини, але і виступають в ролі консультантів, як наприклад, деякі кілери, які раніше служили в спецпідрозділах системи МВС, СБУ. Деякі професійні шахраї свого часу працювали в державній фінансово-банківській системі.

Можна спостерігати ще одну тенденцію: з появою нових або трансформацією традиційних видів кримінальних спеціалізацій стають затребуваними знання, навички та вміння, які раніше ніколи не застосовувалися при скоєнні злочинів і які часто самі по собі не мають кримінального характеру, а використовуються в законній професійній діяльності. Іншими словами, легальний професіоналізм перетворюється в кримінальний.

Злочини як джерело засобів існування (злочинний промисел) – це третя ознака злочинного професіоналізму. Джерелом засобів існування визнається певна діяльність, що приносить дохід у вигляді майна або прав на майно. Дохід може бути як основним, так і додатковим. Основним джерелом засобів існування слід визнавати таку злочинну діяльність, яка повністю забезпечує життєві потреби особи. Додатковим – коли лише частина доходу надходить від скоєних злочинів і дає можливість покращити матеріальне становище злочинця.

Слід підкреслити, що ознака отримання кримінального доходу дозволяє чітко відмежувати професіонала від інших категорій злочинців, що систематично вчиняють злочини одним і тим же способом. Не можна в цьому зв'язку визнати професійними злочинцями осіб, які систематично вчиняють зґвалтування, хуліганство і т. д., оскільки подібна кримінальна активність не є джерелом доходу.

Четверта ознака – *зв'язок з асоціальним середовищем*, дозволяє професійному злочинцю спілкуватися з іншими злочинцями, переймати у них досвід, знаходити в їх особі підтримку, схвалення злочинної діяльності і виробляти моральні стимули для її продовження і вдосконалення. У загальносоціальному сенсі це середовище забезпечує збереження і відтворення кримінального професіоналізму. Виражається цей зв'язок в специфічній субкультурі, жаргоні, наявності прізвиськ, татувань, специфічних естетичних потреб [21].

Зазначена ознака найбільшою мірою характерна для радянського часу, коли за допомогою різних зовнішніх атрибутів можна було розпізнати професійних злочинців в загальній масі людей, визначити їхню кримінальну спеціалізацію, місце в кримінальній ієрархії та ін. Сьогодні, на наш погляд, такий зв'язок є обов'язковим тільки для осіб, що спеціалізуються на неодноразовому вчиненні злочинів загальнокримінальної спрямованості.

Разом з тим, особа, що спеціалізується на неодноразовому вчиненні службових чи

економічних злочинів, виходячи з міркувань власної безпеки, у більшості випадків буде зацікавлена в дистанціюванні від кримінального середовища. У зв'язку з вищевикладеним зв'язок з асоціальним (кримінальним) середовищем в зазначеному розумінні, особливо зовнішні атрибути зв'язку з ним (жаргон, татування) в деяких випадках вже не є обов'язковими ознаками сучасної професійної злочинності.

У кримінології дискусійним є питання про те, чи слід відносити до професійних злочинців осіб, які тривалий час обіймали певні посади на підприємствах, установах та організаціях і при виконанні своїх службових та трудових обов'язків вчиняли злочини, зловживали своїми обов'язками. На нашу думку, цих осіб не можна відносити до злочинців-професіоналів. Такий вид злочинної поведінки не створює психологічної та соціальної відчуженості від суспільства, яка є характерною для осіб, які займаються професійною злочинною діяльністю, їх особливим антисуспільним середовищем та неофіційними нормами та правилами тощо. Разом з тим до професійних злочинців слід відносити так званих комп'ютерних злочинців, оскільки вищезазначені ознаки притаманні їх злочинній діяльності.

Існує ще одна досить специфічна ознака професійної злочинності, що носить суб'єктивний, психологічний характер. Професійна злочинність являє собою *кримінальну діяльність злочинних елементів особливого типу*. Дана особливість полягає в тому, що професійні злочинці свідомо вибрали злочинну діяльність як інструмент задоволення своїх матеріальних потреб. Професійний злочинець вибирає злочинну кар'єру в якості життєвої мети і йому властиве почуття престижності своєї кримінальної професії, гордості і інші подібні компенсаторні явища. Наслідком цього є негативна поведінка професійних злочинців, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі, численні факти порушення встановленого порядку відбування покарання, відмова від участі у виховних заходах, негативне ставлення до призначеного покарання, невизнання провини в скоєному злочині і т. п. [7, с. 54]

Таким чином, можна зробити **висновок**, що професійна злочинність являє собою відносно замкнуту, суспільно небезпечну підсистему, що має низку ознак і характеристик.

Сучасне кримінологічне розуміння і зміст професійної злочинності дещо видозмінилися порівняно з традиційним. Професійна злочинність – це сукупність злочинів, що вчиняються злочинцями особливого типу, які обрали для себе вчинення злочинів в якості основного виду діяльності та джерела доходу, що спеціалізуються на систематичному вчиненні однорідних видів злочинів з використанням спеціальних навичок і знань і прагнуть до консолідації з собі подібними через кримінальну субкультуру.

Виділені вище ознаки кримінального професіоналізму перетворюються в специфічні функції, за допомогою яких професійні злочинці пристосовуються до тих чи інших соціальних обставин. Даний висновок підтверджується віковим існуванням певних категорій професійних злочинців, їх стратифікацією і стабільністю кваліфікацій.

Бібліографічні посилання

1. Белкин Р. С. Криминалистическая энциклопедия / Р. С. Белкин. – М.: Мегатрон XXI, 2000. – 334 с.
2. Гуров А. И. Профессиональная преступность / А. И. Гуров // Прошлое и современность. – М.: Юридическая литература, 1990. – 304 с.
3. Данышин И. Н. Профессиональная преступность // Збірник наукових праць Харківського Центру вивчення організованої злочинності. – Вип. 1. – Харків, 2000. – 364 с.
4. Дворецкий М. В., Краснослободцева Н. В. Проблемы выбора инструментария противодействия экологической преступности в контексте профессионального правосознания юристов (по материалам социологического опроса) // Пробелы в российском законодательстве. – 2013. – №1. – С. 140-142.
5. Жубрин Р. В. Борьба с легализацией преступных доходов: теоретические и практические аспекты / Жубрин Р. В. – М.: ВолтерсКлувер, 2011. – 339 с.
6. Забелич А. А. Криминологические и правовые аспекты понятия рецидивной и профессиональной преступности // Вестн. Кузбасс. ин-та: науч. журн. / Кузбасс, ин-т ФСИН России. – 2013. – №1 (14). – 50-55.
7. Забелич А. А. Уголовно-исполнительные характеристики личности профессионального преступника, отбывающего наказание в исправительных колониях строгого режима // Юрид. наука. – 2013. – №1. – С. 51-54.
8. Зелинский А. Ф. Криминология: [учеб. пособие] / А. Ф. Зелинский. – Х.: Рубикон, 2000. – 240 с.
9. Иншаков С. М. Криминология: Практикум / С. М. Иншаков. – М.: Юриспруденция, 2001. – 304 с.

10. Криминология: [учеб. для юрид. ВУЗов] / А. И. Долгова. – М.: Инфра-М-Норма, 1997. – 784 с.
11. Кузнецова Н. Ф., Лунеев В. В. Криминология: учебник / под ред. проф. Н. Ф. Кузнецовой, проф. В. В. Лунеева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Волтерс Клувер, 2004. – 640 с.
12. Маслов С. А. Проблемные вопросы борьбы с рецидивной и профессиональной преступностью // Криминологические и уголовно-правовые проблемы борьбы с отдельными видами преступлений. – М.: Академия управления МВД России, 2001. – 234 с.
13. Криминология: [учеб. пособ. для ВУЗов] / Н. Ф. Кузнецова, Г. М. Миньковский. – М.: ИКД «Зерцало – М», 1994. – 508 с.
14. Нікітенко О. І. Кримінально-правова політика України в боротьбі з організованою і професійною злочинністю / О. І. Зайцев // Кримінально-правова політика держави: теоретичні та практичні аспекти проблеми (матеріали Міжнародної наукової конференції). – Донецьк: Донецький юридичний інститут ЛДУВС, 2006. – С. 243-244.
15. Побегайло Э. Ф. Тенденции современной преступности и совершенствование уголовно-правовой борьбы с нею. – М.: Академия МВД СССР. – М., 1990. – 48 с.
16. Прутяний С. О. Про співвідношення професійної злочинності з організованою та рецидивною злочинністю (кримінологічний аспект) // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2009. – №3 (46). – С. 63-69.
17. Репецкая А. Л. Криминальный профессионализм постсоветского периода: трансформация признаков и ее детерминация / А. Л. Репецкая // Библиотека криминалиста. – 2013. – №4(9). – С. 228-235.
18. Тайбаков А. А. Профессиональная преступность: основные понятия и направления предупреждения её органами внутренних дел. – М.: ВЮЗШ МВД, 1993. – 25 с.
19. Тулегенов В. В. Понятие криминального профессионализма в свете современной научной парадигмы // Актуальные проблемы борьбы с преступлениями и иными правонарушениями: материалы тринадцатой международной научно-практической конференции: в 2 ч. – Барнаул : Барнаульский юридический институт МВД России, 2015. – Ч. 2. – 282 с.
20. Тулегенов В. В. Соотношение понятий «криминальный профессионализм» и «профессионализм»: опыт криминологического прочтения // Всероссийский криминологический журнал. – 2013. – №4. – С. 25-34.
21. Шеслер А. В., Шеслер С. С. Признаки криминального профессионализма // Академический вестник. – 2012. – №1(19). – С. 170-171.
22. Шигина Н. В. Криминологические проблемы борьбы с профессиональной преступностью на современном этапе: автореферат диссертации / Н. В. Шигина. – М.: МГЮА, 2001. – 26 с.

Надійшла до редакції 21.12.2018

SUMMARY

Makarenko N.K. New approaches to the definition of professional crime. The article analyzes modern understanding of professional crime. It is substantiated that it represents a specific criminal phenomenon requiring a specific response to it. The signs of professional crime are analyzed and the most optimal understanding of professional crime is substantiated. The above results of the research can be used in practical activities of law enforcement agencies. The article is intended for scientific and practical workers in the field of combating crime, as well as all those interested in this topic.

It has been concluded that professional crime is a relatively closed, socially dangerous subsystem with a number of features and characteristics.

Modern criminological understanding and the content of professional crime are somewhat modified-in comparison with the traditional one. Professional crime is a set of crimes committed by criminals of a special type who have chosen to commit crimes as the main type of activity and sources of income, specializing in the systematic commission of homogeneous types of crimes using special skills and knowledge and seeking consolidation with their own like criminal subculture.

The above features of criminal professionalism are transformed into specific functions by which professional criminals adapt to certain social circumstances. This conclusion is confirmed by the age-old existence of certain categories of professional criminals, their stratification and the stability of qualifications.

Keywords: *professional crime, criminal specialization, criminal qualification, criminal income, subculture, criminal is a professional.*